

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอเมืองหนองบัวลำภู*

A MODEL FOR PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY TO
ENHANCE LEARNING CENTER DEVELOPMENT OF MUEANG
NONG BUA LAM PHU DISTRICT OF THE NON-FORMAL
AND INFORMAL EDUCATION CENTER

วินัย แสงใส

Winai Sangsai

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู

Office of the Non-Formal and Informal Education, Thailand

E-mail: winai020907@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยใช้วิธีวิจัยและพัฒนา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูและบุคลากร กศน. 43 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน รวมจำนวน 55 คน วิธีการได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง มีวิธีการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประชุม และการสัมภาษณ์ 2) สร้างรูปแบบโดยยกร่างและตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบจากครูและบุคลากร กศน. และรายงานสรุปผลการพัฒนาและผลการใช้ฐานการเรียนรู้ 4) ประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา สรุปข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่ โคก หนอง นา โมเดล เน้นการจัดการพื้นที่ชุมชนเพื่อทำเกษตรอย่างยั่งยืน ยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม และเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีสู่ชุมชน 2) รูปแบบ ประกอบด้วย 2.1) หลักการ 2.2) วัตถุประสงค์ 2.3) กระบวนการ 2.4) การวัดและประเมินผล และ 2.5) เงื่อนไขความสำเร็จ มีกระบวนการ ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติร่วมกัน ขั้นที่ 3 ทำงานร่วมกันเป็นทีม ขั้นที่ 4 รับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 5 สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และขั้นที่ 6 ถอดบทเรียน

* Received 14 July 2022; Revised 17 October 2022; Accepted 22 October 2022

การปฏิบัติที่ดีและเผยแพร่ความรู้ 3) ผลการใช้รูปแบบทำให้สถานศึกษามีฐานการเรียนรู้ต้นแบบ 6 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ 3.1) ฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ 3.2) โคก หนอง นา โมเดล 3.3) 30 ตารางวา พายั่งยืน 3.4) ปุ๋ยและสมุนไพรไล่แมลง 3.5) คนรักสัตว์ 3.6) การแปรรูปผลผลิต 4) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

The objectives of this research article were to development the model for professional learning community to enhance learning center development of Muang Nong Bua Lam Phu District of the Non-formal and Informal Education Center by research and development method. The data were collected from 43 teachers and staffs, 7 special experts and 5 scholar experts by Purposive sampling. The research and development process 4 steps as follow; 1) to study basic information of the model via reviewing of documents and related literature, conducting of a focus meeting and interview. 2) To create the drafting the model and checking and the models' suitability assessment by scholar experts. 3) To implement the model and doing achievement summary report. And 4) to evaluate the model by questionnaires. Research data were mean, standard deviation, analyzed with content analysis in order to synthesize to derive at conclusions. The finding showed as follow: 1) The development for learning center based on the royal concept of Khok Nong Na model, that focus on community areas management for sustainable agriculture, participatory management principle, doing activities and expand best practice to public. 2) The professional community learning model consists of 5 components; 2.1) Principle, 2.2) objectives, 2.3) process 2.4) evaluation and 2.5) key success factors, and the procedure include 6 steps as follow: step 1: shared values and vision, step 2: intentional collective learning, step 3: collaboration, step 4: expert advice, step 5: reflection dialogue, step 6: expand best practice to public. 3) The results of implementation the model showed the school had 6 learning centers consist of 3.1) Learning base for sufficiency economy philosophy and new theory agriculture 3.2) Khok Nong Na Model 3.3) 30 square wah and sustainable land 3.4) Fertilizer and herb repellent 3.5) Animal lovers 3.6) Processing produce. And 4) the result of model evaluation in overall was at the highest level.

Keywords: Professional Community Learning Model, Learning Center Development, The Non-Formal and Informal Education Center

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) และทิศทางการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษา โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีแนวทางพัฒนา คือ ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมจริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม เป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2560)

ทิศทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านการจัดการศึกษาต่อเนื่อง คือ มุ่งเน้นจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และอาชีพเฉพาะทางหรือบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนในรูปแบบของการฝึกอบรม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่นที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และบริบทชุมชน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับประชาชน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2562) และจุดเน้นการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คือ สืบสานศาสตร์พระราชา โดยสร้างและพัฒนาศูนย์สาธิตและเรียนรู้ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการบริหารทรัพยากรรูปแบบต่าง ๆ ทั้งดิน น้ำ ลม แดด รวมถึงพืชพันธุ์ต่าง และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ และบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน อาทิ การส่งเสริมฝึกอาชีพที่เป็นอัตลักษณ์และบริบทของชุมชน ส่งเสริมการตลาดและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์/สินค้า กศน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2563)

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ได้น้อมนำ “แนวคิดศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โดมเดล” ซึ่งเป็นหลักคิดในการทำงานในการจัดการ ออกแบบพื้นที่เพื่อทำการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยเน้นที่แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรมีการจัดการ เพื่อให้เกิดสมดุลของระบบนิเวศ ตลอดจนใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และแนวคิด การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการ มาบูรณาการร่วมกันและนำมาใช้การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู เรียกชื่อว่า “ศูนย์การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาสู่ โคก หนอง นา โดมเดล กศน.หนองบัวลำภู” ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่ากว่า 9 ไร่ บริเวณใจกลางเมืองในศูนย์ราชการจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นที่ดินรกร้าง แห้งแล้ง ไม่มีน้ำสำหรับการ เพาะปลูกหรือทำการเกษตร เป็นที่ดินไร้ความอุดมสมบูรณ์ ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาหลายสิบปี จึงนำมาสร้างแหล่งเรียนรู้ตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โดมเดล โดยจัดสรรพื้นที่ให้ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ประมาณ 30% สำหรับขุดหนองน้ำเพื่อใช้ เก็บกักน้ำฝนและเลี้ยงปลา ส่วนที่ 2 ประมาณ 30% สำหรับใช้ปลูกข้าว ส่วนที่ 3 ประมาณ 30% สำหรับปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ และส่วนที่ 4 ประมาณ 10% สำหรับสร้างอาคารที่เป็น ฐานเรียนรู้และที่พักสำหรับเจ้าหน้าที่พักผ่อน และทำเล้าไก่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริม แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็น แหล่งเรียนรู้ สานิตและฝึกปฏิบัติด้านการจัดการศึกษาอาชีพในกลุ่มเกษตรกรกรรมสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนที่สนใจด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 1 สภาพที่ดินรกร้างก่อนการดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้

ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาครูและบุคลากรของศูนย์ กศน. อำเภอเมือง หนองบัวลำภูให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โดมเดล และ แนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกระบวนการพัฒนา ความรู้ความสามารถของครู ได้นำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งหมายถึง การรวมตัว

ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษา พบว่า การให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนสถานศึกษา เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็น การยกระดับการศึกษาทั้งระบบ และพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้ทัดเทียมกับสากล เสริมสร้าง ทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคต และเป็นการปฏิรูปครูให้เห็นความสำคัญของการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างสูงสุดใน การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ประเมินตนเอง สะท้อนคิดเพื่อพัฒนาตนเอง และ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ตามความต้องการของตนเองและต่อสังคม (มินตรา ปลายสนิทเสรีกุล และ ปิยพงษ์ สุเมตติกุล, 2557) นอกจากนี้ผลการวิจัยของ ธิชาภรณ์ กำนันตน และคณะ ได้นำ หลักการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาเป็นกระบวนการในการพัฒนาวิชาชีพ ชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวิชาชีพชุมชน ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน นำไปสู่การขยายเครือข่ายเป็นวิชาชีพขนาดกลางและ ขนาดใหญ่ (ธิชาภรณ์ กำนันตน และคณะ, 2563) และชุตินา ถวัลย์ปรีดา และคณะ ที่ได้ศึกษา การนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน พบว่า เป็นกระบวนการหนึ่ง ที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งด้วยการเรียนรู้และความรู้ของชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้เข้ามา มีส่วน ร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน ผ่านกระบวนการเรียนรู้การคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างมี เหตุผล และนำความรู้ ทักษะ ความสามารถต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนโดยยึดพื้นที่และ ความต้องการของชุมชนเป็นหลักสำคัญ ส่งเสริมให้คนในชุมชนเรียนรู้ตลอดเวลา ด้วยการ จัดบรรยากาศและบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตามศักยภาพของแต่ละคน อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน (ชุตินา ถวัลย์ปรีดา และคณะ, 2564)

จากผลสำเร็จของการนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนา ครูและชุมชนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เมืองหนองบัวลำภู เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตาม แนวคิดศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โดมเมล และแนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ สาธิตและฝึกปฏิบัติด้านการจัด การศึกษาอาชีพในกลุ่มเกษตรกรกรรมสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนที่สนใจด้านเศรษฐกิจ พอเพียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประชุมครู กศน. จำนวน 43 คน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง มีคุณสมบัติ คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา เป็นอาจารย์ในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา และมีผลงานวิจัยหรือมีบทบาทสำคัญด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนด้านบริหารการศึกษา หรือโครงการสำคัญด้านการพัฒนาการศึกษา จำนวน 2 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารสถานศึกษา และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายการพัฒนาสถานศึกษา จำนวน 3 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน คือ เป็นผู้ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและมีประสบการณ์ในจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยการยกร่างรูปแบบตามองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ และนำเสนอร่างรูปแบบแก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 สามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภูก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยนำไปใช้ในปีการศึกษา 2563 - 2564 กับครูและบุคลากร จำนวน 43 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสรุปผลการพัฒนาศูนย์

การเรียนรู้ และแบบประเมินความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 สามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007) โดยเลือกประเมินใน 3 ประเด็น คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูและบุคลากร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 43 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู พบว่าการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่ โคก หนอง นา โมเดล เน้นการจัดการพื้นที่ชุมชนเพื่อทำเกษตรอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ควรวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของพื้นที่ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระดับสถานศึกษา มีการนำหลักการหรือแนวคิดมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในระดับสูง วางแผนความร่วมมือและวางกรอบการทำงานให้ชัดเจน จัดเตรียมทรัพยากรและสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์กระบวนการและวิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ลงมือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามแผนการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักศึกษา และภาคีเครือข่าย จัดกิจกรรมบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ติดตามและตรวจสอบความสำเร็จ สะท้อนผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน และเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จสู่สาธารณชน

2. ผลการสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู พบว่า 1) รูปแบบ

มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน กำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติร่วมกัน ทำงานร่วมกันเป็นทีม เปิดรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และถอดบทเรียนการปฏิบัติที่ดีและเผยแพร่ความรู้ 2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.29) และคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.24)

3. ผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู พบว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ฐานการเรียนรู้ที่ 1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานการเรียนรู้ที่ 2 โคนง นา โมเดล ฐานการเรียนรู้ที่ 3 30 ตารางวา พายั่งยืน ฐานการเรียนรู้ที่ 4 ปุยและสมุนไพรไล่แมลง ฐานการเรียนรู้ที่ 5 คนรักสัตว์ และฐานการเรียนรู้ที่ 6 การแปรรูปผลผลิต โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงผลสำเร็จของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ประจำปีงบประมาณ 2563 โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สมุดเยี่ยม บันทึกการเรียนรู้ หนังสือขอความอนุเคราะห์ศึกษาดูงาน และภาพการจัดกิจกรรม

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.34) ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.41) และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.30) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยและพัฒนาในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภูสามารถอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบ พบว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นการจัดการพื้นที่ชุมชนเพื่อทำเกษตรอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นหลักคิดในการทำงาน การจัดการออกแบบพื้นที่เพื่อทำการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยเน้นที่แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรมีการจัดการเพื่อให้เกิดสมดุลของระบบนิเวศ ตลอดจนใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเป็นการออกแบบพื้นที่เพื่อการจัดการน้ำตามภูมิสังคม ความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ชีวภาพ วิถีชีวิต ประเพณี

ชนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่ โคก หนอง นา โมเดล (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2563) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โมเดล มาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่ากว่า 9 ไร่ บริเวณใจกลางเมืองในศูนย์ราชการจังหวัดหนองบัวลำภูที่เป็นพื้นที่ร้างมาหลายสิบปีให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษา ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีการจัดสรรพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 พื้นที่ 30% สำหรับชุดหนองน้ำเพื่อใช้กักน้ำฝนและเลี้ยงปลา ส่วนที่ 2 พื้นที่ 30% สำหรับใช้ปลูกข้าว ส่วนที่ 3 พื้นที่ 30% สำหรับปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ และส่วนที่ 4 พื้นที่ 10% สำหรับสร้างอาคารที่เป็นฐานการเรียนรู้และที่พักสำหรับเจ้าหน้าที่พักผ่อน และทำเล้าไก่ และจากการศึกษาแนวทางการพัฒนา พบว่า ควรวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของพื้นที่ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระดับสถานศึกษา มีการนำหลักการหรือแนวคิดมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในระดับสูง วางแผนความร่วมมือและวางกรอบการทำงานให้ชัดเจน จัดเตรียมทรัพยากรและสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์กระบวนการและวิธีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ลงมือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามแผนการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักศึกษา และภาคีเครือข่าย จัดกิจกรรมบูรณาการการใช้แหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ติดตามและตรวจสอบความสำเร็จ สะท้อนผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน และเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จสู่สาธารณชน จากแนวทางดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู

2. จากผลการสร้างรูปแบบ พบว่า 1) รูปแบบมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน กำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติร่วมกัน ทำงานร่วมกันเป็นทีม เปิดรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และถอดบทเรียนการปฏิบัติที่ดีและเผยแพร่ความรู้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั้งจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ จากนั้นนำมาयर่างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่

ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดการพัฒนารูปแบบของ รัตนะ บัวสนธ์ และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน ที่กล่าวว่า การออกแบบ สร้าง และประเมินนวัตกรรม เป็นการนำผลที่ได้จาก ขั้นตอนการศึกษาพื้นฐานมาใช้ในการออกแบบหรือวางแผนสร้างนวัตกรรม หลังจากสร้าง นวัตกรรมตามที่ออกแบบไว้ ทำการประเมินตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบ ต่าง ๆ ของนวัตกรรม และประเมินตรวจสอบความเหมาะสมก่อนที่จะนำนวัตกรรมไปใช้กับ กลุ่มเป้าหมายต่อไป และในการขั้นตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของนวัตกรรมนั้น มักจะให้ผู้ที่ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ ตามแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ (รัตนะ บัวสนธ์, 2563); (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2563) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพล พรหมกุล และคณะ ที่ศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองแวง ตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีความตรงและความ เหมาะสมมาก (สุรพล พรหมกุล และคณะ, 2561)

3. ผลการใช้รูปแบบ พบว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ฐานการเรียนรู้ที่ 1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานการเรียนรู้ที่ 2 โคนง นา โมเดล ฐานการเรียนรู้ที่ 3 30 ตารางวา พายั่งยืน ฐานการเรียนรู้ที่ 4 ปุยและสมุนไพรรไไ้แมลง ฐานการเรียนรู้ที่ 5 คนรักสัตว์ และฐานการเรียนรู้ที่ 6 การแปรรูปผลผลิต โดยมี หลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงผลสำเร็จของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ประจำปีงบประมาณ 2563 โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สมุดเยี่ยม บันทึกการเรียนรู้ หนังสือขอความอนุเคราะห์ ศึกษาดูงาน และภาพการจัดกิจกรรม แสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ได้จริง เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่และฐานการเรียนรู้ทั้ง 6 ฐานที่ สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และน้อมนำศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ร่วมกับ กระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยม ร่วมกัน 2) กำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติร่วมกัน 3) ทำงานร่วมกันเป็นทีม 4) เปิดรับคำ ชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ 5) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และ 6) ถอดบทเรียนการปฏิบัติที่ดีและ เผยแพร่ความรู้ ก่อให้เกิดการพัฒนาฐานการเรียนรู้ อาคารสำหรับบรรยาย สื่อการเรียนรู้ และสื่อประชาสัมพันธ์ การพัฒนาพื้นที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม และการสร้างภาคี เครือข่าย ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ที่ระบุว่าองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ฐานกิจกรรม เป็นฐานการเรียนรู้ที่ตั้งขึ้นในชุมชนเพื่อสอนให้ เรียนรู้ ห้องหรือสถานที่บรรยายชี้แจงให้ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การจัด พื้นที่ให้เป็นสัดส่วน เหมาะสมเพื่อการเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แล้วสำหรับให้ผู้อยู่

ผู้มาเรียนรู้และพบเห็นได้ความรู้เกิดจินตนาการ และมีความสุข และการสร้างความร่วมมือ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษาและผู้ศึกษาจากชุมชนอื่น ในขณะที่เดียวกันจะเป็น การช่วยกระตุ้นและส่งเสริมเกียรติภูมิของชุมชนด้วย (สำนักมาตรฐานการศึกษาและ พัฒนาการเรียนรู้, 2558) ซึ่งกระบวนการของรูปแบบทำให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความ เข้าใจในกระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาสู่ โคนง นา มากขึ้น เกิดความร่วมมือร่วมใจ ทำงานเป็นทีมของสมาชิกในชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งเกิดความร่วมมือสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายระดับ ต่าง ๆ และสามารถเป็นต้นแบบและแหล่งศึกษาของนักศึกษา ประชาชน และ หน่วยงานในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดมากขึ้น ซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ เช่น กศน.อำเภอปานกลาง ได้เข้ามา เรียนรู้การทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ โคนง นา โมเดล สำนักงาน กศน.จังหวัดเลยและคณะ ได้เยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ กศน. อำเภอเมืองหนองบัวลำภู และกศน.อำเภอนาวัง ได้นำนักศึกษาเข้าศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามโครงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง หน้บ้านสวย หลังบ้านสวน ในบ้านงาม ตำบลยาเสพติด เป็นต้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธิชาภรณ์ กำนันตน และคณะ ที่ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการในการสร้าง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากหลักการ 3 อย่าง คือ 1) ความเป็นมืออาชีพ เป็นตัวอย่างต้นแบบ ของความสำเร็จต่อการดำเนินการเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน 2) การเรียนรู้ เป็นกระบวนการ เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ความรู้ ความเข้าใจ และการเป็นต้นแบบ การดำเนินงาน เพื่อให้บุคคลที่เข้าไปเรียนรู้ ทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดทักษะต่าง ๆ ขึ้น และ 3) ชุมชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณเดียวกัน (ธิชาภรณ์ กำนัน ตน และคณะ, 2563)

4. ผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ครูและบุคลากรได้รับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิดศาสตร์พระราชาสู่ โคนง นา โมเดล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ พบว่า กระบวนการทำให้ได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผลผลิตพบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่ โคนง นา โมเดล และได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการขยายผลการ

ขับเคลื่อนศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โมเดล สู่หน่วยงานภายนอก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะก่อนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ได้พัฒนาครูโดยการอบรมให้ความรู้ในโครงการพัฒนาบุคลากรตามโครงการอบรมศาสตร์ของพระราชาราชเพื่อขยายผลเกษตรธรรมชาติ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างฐานเรียนรู้ สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และการศึกษาดูงานจากพื้นที่จริงเพื่อให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โมเดล และแนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และระหว่างการทำงานพัฒนาได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การชี้แนะจากภาคีเครือข่าย รวมทั้งการนิเทศติดตามจากสำนักงาน กศน. จังหวัดหนองบัวลำภู ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนครูและบุคลากรมีความเข้าใจทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ จนสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชม และทำให้ศูนย์การเรียนรู้ของศูนย์ศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู เป็นต้นแบบการขับเคลื่อนศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โมเดล และแหล่งศึกษาดูงานจากภาคีเครือข่าย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทวดี พุ่มเกิด และคณะ ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม (นันทวดี พุ่มเกิด และคณะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยได้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน 2) กำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติร่วมกัน 3) ทำงานร่วมกันเป็นทีม 4) เปิดรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ 5) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และ 6) ถอดบทเรียนการปฏิบัติที่ดีและเผยแพร่ความรู้ และมีการจัดสรรพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 พื้นที่ 30% สำหรับขุดหนองน้ำเพื่อใช้กักน้ำฝนและเลี้ยงปลา ส่วนที่ 2 พื้นที่ 30% สำหรับใช้ปลูกข้าว ส่วนที่ 3 พื้นที่ 30% สำหรับปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ และส่วนที่ 4 พื้นที่ 10% สำหรับสร้างอาคารที่เป็นฐานการเรียนรู้และที่พักสำหรับเจ้าหน้าที่

ภาพที่ 2 แผนผังการจัดแบ่งพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชานาโมเดล"โคก หนอง นา โมเดล" กศน. อำเภอเมืองหนองบัวลำภู

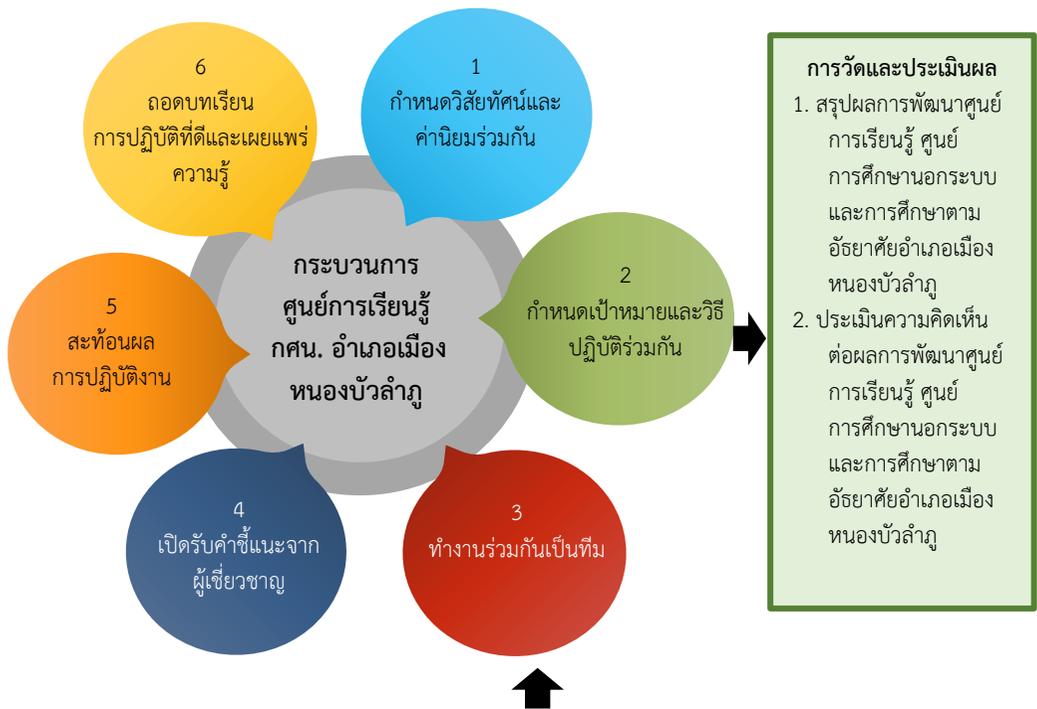

หลักการ

1. เป็นรูปแบบการจัดการพื้นที่ชุมชน เพื่อทำเกษตรอย่างยั่งยืน
2. เป็นรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม
3. เป็นรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และสร้างภาคีเครือข่าย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองหนองบัวลำภู

เงื่อนไขความสำเร็จ

1. ภาวะผู้นำองค์กร
2. ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ความจริงจัง ตั้งใจ ใฝ่ซื่ออย่างต่อเนื่องของผู้เกี่ยวข้อง
3. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
4. การชี้แนะ ถ่ายทอดความรู้และทักษะแก่ผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง
5. การทำงานอย่างเป็นระบบ
6. กำกับติดตามที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

ภาพที่ 3 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งกระบวนการมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติร่วมกัน ขั้นที่ 3 ทำงานร่วมกันเป็นทีม ขั้นที่ 4 เปิดรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 5 สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 6 ถอดบทเรียนการปฏิบัติที่ดีและเผยแพร่ความรู้ สรุปข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้ 1) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ พื้นที่ บุคลากร อาคารสถานที่ สื่อการเรียนรู้ และงบประมาณ โดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้ ควรมีการจัดเตรียมแผนภูมิแสดงบุคลากร กิจกรรม ฐานกิจกรรม และระบบการจัดการจัดการศูนย์การเรียนรู้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และกระบวนการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้แก่นักศึกษา ผู้สนใจ และภาคีเครือข่ายที่เข้ามาเยี่ยมชม 2) กระบวนการของรูปแบบทำให้ได้แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้นควรมีการถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดีจากการดำเนินงานตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 3) ควรสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษาแกนนำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และร่วมจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้สู่นักศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่ายให้มากขึ้น เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจและประยุกต์ใช้แนวคิดศาสตร์พระราชาสู่โคก หนอง นา โมเดล และแนวคิดการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมและคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรพัฒนารูปแบบการสร้างภาคีเครือข่ายและการขยายผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู เพื่อให้เกิดรูปแบบความร่วมมือที่มียั่งยืน 2) ควรพัฒนารูปแบบการนิเทศศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู เพื่อให้การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3) ควรพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2563). การประยุกต์ใช้ โคก หนอง นา โมเดล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- ชุตินา ถวัลย์ปรีดา และคณะ. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้กับการพัฒนาชุมชน. วารสารการ จัดและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 1(2), 97-111.

- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2563). การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.
- ธิชาภรณ์ กำนันตน และคณะ. (2563). PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนา
วิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. *Journal of Modern Learning Development*, 5(4),
159-172.
- นันทวดี พุ่มเกิด และคณะ. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 21(1), 103-117.
- มินตรา ลายสนิทเสรีกุล และปิยพงษ์ สุเมตติกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็น
ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา
กรุงเทพมหานคร. *วารสาร OJED*, 9(3), 392-406.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2560). แผนพัฒนา
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของสำนักงาน กศน. (พ.ศ. 2560 -
2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กศน.
- _____. (2562). แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 (ฉบับปรับปรุงตาม
งบประมาณที่ได้รับจัดสรร). กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กศน.
- _____. (2563). แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ฉบับปรับปรุงตาม
งบประมาณที่ได้รับจัดสรร). กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กศน.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้. (2558). รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
ในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุรพล พรหมกุล และคณะ. (2561). รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแวง ตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง
จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 11(1), 108-122.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation Theory, Models and
Applications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.